

MỐI QUAN HỆ GIỮA CẠNH TRANH VÀ HIỆU QUẢ TRONG HỆ THỐNG NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI VIỆT NAM

Ngày nhận: 09/9/2015
Ngày nhận lại: 13/11/2015
Ngày duyệt đăng: 10/01/2016
Mã số: 01+02-16-50

*Phan Thị Thơm (*)
Thân Thị Thu Thủy (**)*

Tóm tắt: Bài báo này nghiên cứu tác động của cạnh tranh đến hiệu quả chi phí (HQCP) và hiệu quả lợi nhuận (HQLN) trong hệ thống ngân hàng thương mại (NHTM) Việt Nam giai đoạn 2005-2014. Bằng phương thức kiểm định nhân quả Granger thông qua phương pháp ước lượng GMM sai phân và GMM hệ thống, kết quả tìm thấy rằng cạnh tranh không gây tổn hại đến cả HQCP và HQLN của hệ thống NHTM Việt Nam.

Từ khóa: Cạnh tranh, hiệu quả, hệ thống ngân hàng thương mại Việt Nam.

Giới thiệu

Xuất phát bởi tầm quan trọng của ngành ngân hàng trong tăng trưởng và ổn định nền kinh tế mà hiệu quả ngành này không chỉ là mối quan tâm của các nhà lãnh đạo các ngân hàng, các nhà hoạch định chính sách mà còn là chủ đề được giới học thuật hết sức quan tâm và đã được nghiên cứu, thảo luận rộng rãi trong lý thuyết lẫn thực nghiệm.

Từ góc độ lý thuyết, mối quan hệ giữa cạnh tranh và hiệu quả là một trong những chủ đề hấp dẫn theo tiếp cận truyền thống (tiếp cận tĩnh) và tiếp cận mới (tiếp cận động). Theo tiếp cận truyền thống, cạnh tranh hoàn hảo (perfect competition) là hiệu quả nhất và độc quyền (monopoly) là kém hiệu quả nhất. Còn độc quyền nhóm (oligopoly) và cạnh tranh độc quyền (monopolistic competition) nằm giữa hiệu quả nhất và kém hiệu quả nhất (Boyes và Melvin, 1991; Mceachern, 1994; Byrns và Stone, 1995).

Nhiều nghiên cứu thực nghiệm ở cấp độ quốc gia và đa quốc gia cho kết quả không giống nhau. Ở cấp độ nhiều quốc gia, cạnh tranh làm gia tăng hiệu quả (Casu và Girardone, 2009; Andries và Căpraru, 2014). Còn ở cấp

độ một quốc gia, mối quan hệ cạnh tranh – hiệu quả là âm (Pruteanu-Podpiera, Weill và Schobert, 2008), cạnh tranh không làm tổn hại đến hiệu quả (Fungáčová, Pessarosi và Weill, 2013).

Tại Việt Nam, đặc biệt sau khủng hoảng tài chính toàn cầu 2008, cạnh tranh trong hệ thống NHTM Việt Nam diễn ra hết sức gay gắt, nợ xấu là bài toán nan giải cho cả hệ thống và quy mô cũng là vấn đề được các nhà hoạch định chính sách quan tâm. Có nhiều nguyên nhân dẫn đến hiện tượng này và cũng có ý kiến cho rằng do số lượng ngân hàng quá nhiều, quy mô nhỏ nên sức cạnh tranh yếu dẫn đến hoạt động kém hiệu quả... Từ thực tế đó, vấn đề cạnh tranh, hiệu quả trong hệ thống NHTM Việt Nam cũng đã được nghiên cứu. Phan Thị Thơm và Thân Thị Thu Thủy (2015) đã tìm thấy rằng cạnh tranh trong hệ thống NHTM Việt Nam giai đoạn 2005-2014 là cạnh tranh độc quyền. Tuy nhiên chưa tìm thấy nghiên cứu nào phân tích tác động của cạnh tranh đến HQCP và HQLN trong hệ thống NHTM Việt Nam trong giai đoạn này.

Nghiên cứu này khảo sát mối quan hệ cạnh tranh – HQCP và lợi nhuận trong hệ thống NHTM Việt Nam. Với quy mô mẫu 31 NHTM